

ਵਰਧਮਾਨ ਤੋਂ ਮਹਾਵੀਰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ । ਇਕ ਵਾਰ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਉਸ ਥਾਂ ਇਕ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਆਇਆ । ਉਸਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੱਪ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ । ਸਾਰੇ ਬਚੇ ਸੱਪ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਨੱਠ ਗਏ । ਪਰ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਉਸ ਸੱਪ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ।

ਹੁਣ ਖੇਲ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ । ਉਸ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾਇਆ ਉਹ ਬਚਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਲਗਾ ਬਚੇ ਤਿੰਦੁੰਕ ਖੇਲ ਰਹੇ ਸਨ । ਇਸ ਖੇਲ ਵਿਚ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਠ ਤੇ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਖੇਲ ਵਿਚ ਦੋ-ਦੋ ਲੜਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਦੇਵਤਾ ਬਚੇ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਵਾਲੀ ਟੋਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਖੇਡਣ ਲੱਗਾ । ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਪ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵਰਧਮਾਨ ਬਾਲਕ ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਇਆ । ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਂ ਜੇ ਦੇਵ ਨਾਟਕ ਕਰਾਂਗਾ ਉਹ ਜਰੂਰ ਘਬਰਾ ਜਾਏਗਾ । ਦੇਵਤਾ ਰੂਪੀ ਬਾਲਕ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਵਰਧਮਾਨ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਿਆ । ਉਸਨੇ ਵਰਧਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਠ ਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ । ਹੁਣ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਰੀਰ ਆਪਣੀ ਦੇਵ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ । ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਉੱਡਣ ਲੱਗਾ । ਸਾਰੇ ਬਚੇ ਉਸ ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੌੜ ਗਏ । ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰਿਆ । ਦੇਵਤਾ ਝੱਟ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ।

ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਵਰਧਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- " ਹੇ ਵਰਧਮਾਨ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਡੇ ਰਾਜੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜਿਆਦਾ ਬਲਸ਼ਾਲੀ ਹੋ । ਤੁਸੀਂ ਵਰਧਮਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਹਾਵੀਰ (ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ) ਹੋ । " ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤਾ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਆਇਆ ਸੀ ਉਥੇ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ।

ਸਨਮਤਿ

ਇਕ ਵਾਰ ਸੰਜੇ ਤੇ ਵਿਜੇ ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮੁਨੀ ਇਕਠੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ । ਜਦ ਉਹ ਖੱਤਰੀ ਕੁੰਡ ਗਰਾਮ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਗੁਜਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅੰਤਮ ਤੀਰਥੰਕਰ ਵਰਧਮਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੀਏ । ਇਉਂ ਸੋਚ ਕੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ । ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ

ਸ਼ੰਕਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਲਨੇ ਵਿਚ ਬੁਲਦੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਸਨਮਤਿ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਚੰਗੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ।

ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ

ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਦਿਗੰਬਰ ਜੈਨ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ਇਕ ਵਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਿਧਾਰਥ ਦੇ ਹਾਥੀਖਾਨੇ ਦਾ ਹਾਥੀ ਪਾਗਲ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ । ਮਹਾਵਤ ਦੀ ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਹਾਥੀ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਅਚਾਨਕ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਉਸ ਰਸਤੇ ਕੋਲੇ ਲੰਘੇ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਉਹ ਹਾਥੀ ਜੋ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਤੋਂ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਉਹ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ।

ਤੱਤਵ ਗਿਆਨ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ

ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਮਹਿਲ ਸੱਤ ਮੰਜਲਾ ਸੀ । ਇਕ ਵਾਰ ਬਚੇ ਖੇਡਦੇ ਖੇਡਦੇ ਵਰਧਮਾਨ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲੱਗੇ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਰਧਮਾਨ ਚੌਥੀ ਮੰਜਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ । ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਤਾ ਸਿਧਾਰਥ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ, “ ਵਰਧਮਾਨ ਕਿਥੇ ਹਨ ? ” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ “ ਵਰਧਮਾਨ ਉਪਰ ਹੈ ” ਬਾਲਕ ਸੱਤਵੀਂ ਮੰਜਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ । ਉਥੇ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁਛਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤਰ ਦਿਤਾ “ ਉਹ (ਵਰਧਮਾਨ) ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਹੈ । ” ਬਾਲਕ ਹਰ ਮੰਜਲ ਵੇਖਦੇ ਗਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਮੰਜਲ ਵਿੱਚ ਵਰਧਮਾਨ ਮਿਲ ਗਏ । ਬਾਲਕ ਬੜੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ । ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁਛਿਆ । ਬਚਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦਸ ਦਿਤੀ । ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਠੀਕ ਹੀ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠਾ ਸੀ ਪਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਸੀ । ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਵੇਂ ਸੱਚ ਹਨ । ” ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤਰ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੇਣ ਅਨੇਕਾਂਤਵਾਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ।

ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਰਧਮਾਨ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਿਖਰਵਾਂ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਮਤਾ ਦੀ ਜਿੰਦਾ ਮਿਸਾਲ ਸਨ । ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਦੇ ਸਨ ।

ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਂ

ਸ਼ਵੇਤਾਂਬਰ ਜੈਨ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ।

1. ਕਸ਼ਯਪ :- ਗਿਆਤ ਕੁਲ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਗੋਤ ਕਸ਼ਯਪ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਲਿਛਵੀ ਸੀ ।

2. ਗਿਆਤ ਪੁੱਤਰ :- ਲਿਛਵੀਆਂ ਦੇ ਕੁਲ ਵਿਚ ਦੋ ਕੁਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ ।

(1) ਗਿਆਤ (2) ਸ਼ਾਕਯ (ਭਗਵਾਨ ਬੁੱਧ ਦਾ ਜਨਮ ਸ਼ਾਕਯ ਕੁਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ)

3. ਵਿਦੇਹ :- ਵਿਦੇਹ ਇਲਾਕਾ ਗੰਗਾ ਤੇ ਗੰਡਕੀ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬੈਦੇਹੀ ਸੀ । ਇਸ ਕਾਰਣ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਹ ਆਖਦੇ ਸਨ ।

4. ਵੈਸ਼ਾਲਿਕ : ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੁਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਇਸ ਪਖੋਂ ਉਹ ਵੈਸ਼ਾਲਿਕ ਸਨ ।

ਵਰਧਮਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ-

ਜਦ ਵਰਧਮਾਨ 7-8 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ । ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ ਬਾਂਠ ਨਾਲ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਿਧਾਰਥ ਨੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ । ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ।

ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਧਮਾਨ ਹੁਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ । ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਇੰਦਰ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਡੋਲ ਗਿਆ । ਉਸਨੇ ਅਵਧੀ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ " ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਵਰਧਮਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਤੀਰਥੰਕਰ ਹੈ । ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਤੀਰਥੰਕਰਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਘਟਾ ਰਹੇ ਹਨ । " ਇੰਦਰ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੁਢੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਭੇਸ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ । ਉਹ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ । ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਵਰਧਮਾਨ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ । ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਉੱਤਰ ਦਿਤੇ । ਇੰਦਰ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਹੀ " ਜਿਨੋਂਦਰ ਵਿਆਕਰਨ " ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ।

ਇਹ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ । ਜਦ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ । ਉਸਨੂੰ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ । ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ " ਇਹ ਕੋਈ ਸਧਾਰਣ ਬਾਲਕ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ

ਮੇਰੇ ਵਸੋਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ । ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਿਧਾਰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਲਕ ਦੀ ਬੁਧੀਮਤਾ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਹੀ ਦੱਸ ਕੇ ਆਵਾਂਗਾ । " ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਬੁਧੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ "ਇਸ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ।" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਾਲਕ ਵਰਧਮਾਨ ਇੱਕ ਦਿਨ ਹੀ ਸਕੂਲ ਗਏ ।

ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਸੰਤਾਨ—

ਵਰਧਮਾਨ ਹੁਣ ਬਚਪਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਲਗੇ । ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਸਮਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਫੈਲੀ ਹਿੰਸਾ, ਪਾਪ, ਅਨਿਆ, ਛੂਆ-ਛਾਤ, ਦਾਸ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਵਰਗੇ ਭੈੜੇ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ । ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਸੰਸਾਰਿਕ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਨ । ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਸਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ । ਪਰ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ।

ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਲਿੰਗ ਨਰੇਸ਼ ਸਮਰਸੇਨ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਯਸ਼ੋਧਾ ਨਾਲ ਹੋਈ । ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਪਦੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰੀ ਪ੍ਰਿਅ ਦਰਸ਼ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ । ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਣਜੇ ਜਮਾਲੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ।¹

ਵੈਰਾਗ—

ਜਦ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ 28 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਏ । ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੋਵੇਂ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਏ । ਹੁਣ ਵਰਧਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਯਾਦ ਆਈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ । ਉਹ ਸਾਧੂ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਡੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਸਾਧੂ ਬਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ । ਰਾਜਾ ਨੰਦੀ ਵਰਧਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ " ਅਜੇ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਮੇਰਾ ਦੁੱਖ ਤਾਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਤੂੰ ਘਰਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਧੂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ । ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਮੈਂ ਮਾਂ, ਪਿਉ ਅਤੇ ਭਰਾ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਂਗਾ । ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ " ਇਸ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਗ ਦਵੇਸ਼ ਹੈ । ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਸਭ ਕਰਮ ਫਲ ਹਨ । ਮੈਂ ਸਾਧੂ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾਂਗਾ, ਪਰ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋਗੇ । "

1. ਦਿਗੰਬਰ ਜੈਨ ਪਰੰਪਰਾ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ । ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਬਾਲ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੀ ਰਹੇ ।

ਨੰਦੀਵਰਧਨ ਨੇ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ " ਜੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ 2 ਸਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸਾਧੂ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਾਂਗਾ । "

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ 2 ਸਾਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਆਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ ਘਰ ਰਹੇ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਲ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਸੈਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਾਂ ਆਤਮ ਸਾਧਨਾ, ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਤੱਪਸਿਆ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ ਬਾਠ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ।

ਆਖਰ ਇਹ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਸੰਜਮੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੀਤ ਗਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਬੜੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ । ਇਥੇ ਇਹ ਗਲ ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰਧਮਾਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸਨ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਖੱਤਰੀ ਕੁੰਡ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਚਲਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਸਨ । ਅਜ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਤੋਂ ਛਡਿਆ ਹੋਵੇ । ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਜਰ, ਜੇਰੂ (ਇਸਤਰੀ) ਜਮੀਨ ਲਈ ਲਖਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਬਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਰ ਇੱਕ ਵਰਧਮਾਨ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਵਰਧਮਾਨ ਇੱਕ ਅਦੁਤੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਸੁੱਖ ਤੋਂ ਸਾਧੂ ਜੀਵਨ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ । ਇਸ ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੀ ਠੋਕਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਰਾਜ ਪਾਟ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ । ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਡੇ ਭਰਾ ਨੰਦੀਵਰਧਨ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ । ਇਸ ਸਮੇਂ 9 ਲੋਕਾਂਤਿਕ ਦੇਵ ਆਪਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਗੇ " ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਤੁਹਾਡੀ ਜੈ ਹੋਵੇ । ਖੱਤਰੀ ਕੁਲ ਸ਼ਿਰੋਮਨੀ ! ਤੁਹਾਡਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇ । ਹੇ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਜਲਦੀ ਧਰਮ ਰੂਪ ਤੀਰਥ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ, ਤਾਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇ । " ਇਹ ਦੇਵ ਪਰੰਪਰਾ ਹਰ ਤੀਰਥੰਕਰ ਸਮੇਂ ਦੇਵਤੇ ਦਹੁਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਸਾਧੂ ਪਣੇ ਦੀ ਰਾਹ ਤੇ ਦੀਖਿਆ ਕਲਿਆਨਕ

ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਧਨ, ਅਨਾਜ, ਇਸਤਰੀ, ਪਰਿਵਾਰ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਸਭ ਸੰਸਾਰਿਕ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੱਘਰ ਦੇ ਚਾਨਣ ਪੱਖ ਦੀ ਦਸਮੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਸਾਧੂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਾਹ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਦੀਖਿਆ ਮਹੋਤਸਵ ਬੜੇ ਠਾਠ ਬਾਠ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ । ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ । ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਤੇਲਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਾਲਸ਼ ਕੀਤੀ । ਫੇਰ ਸ਼ੁਧ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ਼ੁਧ ਚੰਦਨ ਦਾ ਲੇਪ ਕੀਤਾ । ਸ਼ਾਹੀ ਲਿਬਾਸ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਪੁਆਏ ਗਏ । ਬਾਜੇ, ਗਾਜੇ, ਪਰਜਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਮਹਾਵੀਰ ਵਰਧਮਾਨ ਚੰਦਰਪ੍ਰਭਾ ਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ । ਇਸ ਪਾਲਕੀ ਨੂੰ ਮਠੁਖਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚੁਕਿਆ । ਵਰਧਮਾਨ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਜਲੂਸ ਖਤਰੀ ਕੁੰਡ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਗਲੀ, ਮੁਹਲੇ, ਬਜਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੁੱਜਾ । ਸਾਰਾ ਖਤਰੀ ਕੁੰਡ ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ । ਸਭ ਨੂੰ ਵਰਧਮਾਨ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਿਆਤ ਖੰਡ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬਾਗ ਸੀ । ਇਸੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਅਸ਼ੋਕ ਦਰਖਤ ਹੇਠਾਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਜਲੂਸ ਰੁਕ ਗਿਆ । ਪਾਲਕੀ ਉਤਾਰੀ ਗਈ, ਪਾਲਕੀ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਰਧਮਾਨ ਉਤਰੇ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ । ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪੰਜ ਮੁਸਟੀ ਲੋਚ (ਪੰਜ ਵਾਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਬਾਲ ਪੁੱਟਣਾ) ਕੀਤਾ । ਇਹ ਬਾਲ ਸਵਰਗ ਦੇ ਰਾਜੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਲਏ । ਇੰਦਰ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਦੇਵ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਵਦੂਸ਼ ਨਾਂ ਦਾ

ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਦੁਪੱਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਰਖ ਦਿਤਾ । ਉਥੇ ਖੜੇ ਸਭ ਲੋਕ ਦੀਖਿਆ ਦਾ ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਨਾ ਦੇਖ ਸਕੇ । ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ । ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੋਕੀ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਰਧਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚੱਲ ਪਏ ।

ਜਦ ਮਹਾਵੀਰ ਇਕਲੇ ਹੋ ਗਏ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਧਾਂ (ਮੁਕਤ ਆਤਮਾਵਾਂ) ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ “ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪਾਪਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਮਨ ਵਚਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਪਾਪ ਕਰਮ ਨਾ ਕਰਾਂਗਾ, ਨਾ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ। ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਾਂਗਾ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਦੀਖਿਆ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਤਰਾਵਾਲਗੁਣੀ ਨਛੱਤਰ ਸੀ । ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਯੋਗ ਸੀ । ਵਿਜੈ ਨਾਂ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਸੀ । ਸੁਵਰਤ ਨਾਂ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ ।

ਜਦ ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਪ੍ਰਯਵ ਨਾਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ । ਜਿਸ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਹਾਲ ਜਾਨ ਸਕਦੇ ਸਨ ।

ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨਾ—

ਅਜੇ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਦੀਖਿਆ ਲਈ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਹਾਵੀਰ ਪਾਸ ਆਇਆ । ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ “ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ! ਮੈਂ ਪ੍ਰਦੇਸ ਤੋਂ ਅੱਜ ਹੀ ਆਇਆ ਹਾਂ । ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਸਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਪਰ ਮੈਂ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਹੀ ਹਾਂ । ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਖਾਣ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅੰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ । ਰਾਜਕੁਮਾਰ ! ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਦਿਓ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰੋ । ”

ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ “ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸਾਧੂ ਬਣ ਚੁਕਾ ਹਾਂ । ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ । ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੱਕ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ “ ਜੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਹੁਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ । ” ਮਹਾਵੀਰ ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝ ਗਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਵ ਵਸਤਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿਸਾ ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ । ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇਸ ਵਸਤਰ ਦਾਨ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਇਆ । ਉਹ ਵਰਧਮਾਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ । ਵਰਧਮਾਨ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਦੇਵ ਵਸਤਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿਸਾ ਵੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਰਿਹਾ । ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਡਿੱਗ ਕੇ ਝਾੜੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ । ਵਰਧਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੋਹ ਛੱਡ ਚੁਕੇ ਸਨ ਫਿਰ ਵਸਤਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਿਵੇਂ ਆਉਂਦਾ । ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਵਸਤਰ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਟੁਕੜੇ ਜੋੜ ਕੇ ਬੜੇ ਭਰਾ ਨੰਦੀਵਰਧਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਭੇਂਟ ਕਰ ਦਿਤੇ । ਰਾਜੇ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਸਤਰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਰਿਹਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਪੂਰਨ ਦਿਗੰਬਰ (ਵਸਤਰ ਰਹਿਤ) ਹੋ ਗਏ ।

1. ਦਿਗੰਬਰ ਜੈਨ ਪਰੰਪਰਾ ‘ ਦੇਵਦੁਸ਼ਯ ’ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ । ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੀਰਥੰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ (ਭਾਵ ਨੰਗਾ) ਹੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ।

ਤੱਪਸਵੀ ਜੀਵਨ

(ਤੀਸਰਾ ਭਾਗ)

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਤੱਪਸਵੀ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਭਰਪੂਰ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਤੱਪਸਿਆ ਵਿਚ ਇਕ ਡੂੰਘਾ ਰਹਸਯ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜੈਨ ਵਿਦਵਾਨ ਉਪਾਧਿਆ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਮੁਨੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ।

“ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਸਕੇ । ਦਿਲ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਜੋਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਦ ਪਏ । ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਕਸ਼ਟਾਂ, ਦੁਖਾਂ, ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਭਿਅੰਕਰ ਤੂਫਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਉਹ ਸਭ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ । ਜਿਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸ਼ੇਰ ਮਚਾਉਂਦੇ ਸਨ । ਜਦ ਲੋਕ ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਈ ਨਾ ਪਾ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਹਟ ਗਏ । ”

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਦੀਖਿਆ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਛੇਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਧ ਲੈਣਾ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ । ਇਸਦੇ ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ “ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ, ਤਦ ਤੱਕ ਸਾਮੂਹਿਕ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਰਹਾਂਗਾ । ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਵੀਤਰਾਗ ਭਾਵ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਾਂਗਾ । ”

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਤੱਪਸਿਆ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਦਰਸ਼ ਸੀ । ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਤੱਪਸਿਆ ਵਿਚ ਕਠੋਰ ਤੋਂ ਕਠੋਰ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਨ ਕੀਤੇ । ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਤੱਪਸਿਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜੈਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਵੇਰਵੇ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਤੱਪਸਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਚੰਗਾ ਚਾਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਤੱਪਸਿਆ ਬਾਰੇ ਵਰਨਣ ਗਣੀ ਸ੍ਰੀ ਕਲਿਆਨ ਵਿਜੈ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਵਸ਼ਯਕ ਨਿਰਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਆਵਸ਼ਯਕ ਚੂਰਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਪਹਿਲਾ ਸਾਲ—

ਸਾਧੂ ਦੀਖਿਆ ਲੈਣ ਦੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਗਿਆਤ ਖੰਡ ਬਾਗ ਛੱਡ ਕੇ, ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਕਰਮਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ । ਉੱਥੇ ਰਾਤ ਬਿਤਾਉਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਉਹ ਕਾਯੋਤਸਰਗ (ਦੇਹ ਪ੍ਰਤਿ ਮਮਤਾ ਦਾ ਤਿਆਗ) ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਸਥਿਰ ਹੋ ਗਏ । ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਗਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਬਲਦਾਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਆਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਧਿਆਨ ਲਗਾਈ ਖੜੇ ਸਨ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਲਦ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਜਰੂਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਪਿੰਡ ਚਲਾ ਗਿਆ । ਜਦ ਉਹ ਗਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਲਦ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸਨ । ਉਸਨੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ । ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਗਵਾਲੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, “ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਲਦਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ” ਉਹ ਬਲਦ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ । ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਘੁੰਮਣ ਤੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਬਲਦ ਨਾ ਮਿਲੇ । ਰਾਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰ ਜਦ ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪੁੱਜਾ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਬਲਦ ਉੱਥੇ ਬੈਠੇ ਸਨ । ਇਹ ਸਭ ਗੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਗਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ । ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ “ ਇਸ ਸਾਧੂ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਬਲਦ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਮੇਰੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਬਲਦ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਲਈ ਬੈਠਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਜਰੂਰ ਸਜਾ ਦਿਆਂਗਾ । ” ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗਵਾਲਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਪਾਗਲ ਹੋ ਉਠਿਆ । ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚੋਂ ਰਸੀ ਫੜ ਕੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਦੌੜਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਵੱਰਗ ਦੇ ਰਾਜਾ ਇੰਦਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦਸਿਆ । ਗਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਰਧਮਾਨ ਹਨ । ਉਸਨੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ।

ਫੇਰ ਇੰਦਰ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ “ ਭਗਵਾਨ ! ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਕਸ਼ਟ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਜੇ ਆਖੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਵਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦੇਵਾਂ, ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰ ਕਸ਼ਟ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇਗਾ । ”

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ— “ ਹੇ ਇੰਦਰ ! ਤੇਰਾ ਇਹ ਆਖਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ । ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅਰਿਹੰਤ-ਤੀਰਥੰਕਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ । ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਤੀਰਥੰਕਰ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਦਮ, ਸ਼ਕਤੀ, ਵੀਰਜ (ਆਤਮ ਸ਼ਕਤੀ) ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਸਦਕਾ ਹੀ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । ”

ਇੰਦਰ, ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਇਸ ਉਤਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ । ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਭਗਵਾਨ ਕਰਮਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਕੇ ਕੋਲਾਂਗ ਸ਼ਨੀਵੇਸ਼ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ । ਉਥੇ ਬਹੁਲ ਨਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਘਰ 2 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵਰਤ ਖੋਲਿਆ । ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਖੀਰ ਖੁਆ ਕੇ ਸੁਭ ਕਰਮ ਦਾ ਬੰਧ ਕੀਤਾ ।

ਕੋਲਾਂਗ ਸ਼ਨੀਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਮੋਰਾਕ ਸ਼ਨੀਵੇਸ਼ ਪਹੁੰਚੇ । ਮੋਰਾਕ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੁਈਜਤ ਨਾਉ ਦਾ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸਨਿਆਸੀਆਂ ਦਾ ਆਸ਼ਰਮ ਸੀ । ਉਸ ਆਸ਼ਰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ । ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ । ਉਹ ਮੁੱਖੀਆ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਗਾ " ਰਾਜਕੁਮਾਰ ! ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਮਝੋ । ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਰਖਾ ਕਾਲ ਦੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਥੇ ਰਹੋ । " ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਇਕ ਦਿਨ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਆਸ ਪਾਸ ਘੁਮ ਕੇ ਵਰਖਾ ਕਾਲ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਇਸੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ । ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਝੌਂਪੜੀ ਠਹਿਰਨ ਲਈ ਮਿਲ ਗਈ ।

ਉਸ ਸਾਲ ਵਰਖਾ ਘੱਟ ਹੋਈ । ਘਾਹ ਫੂਸ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਸ਼ੂ, ਡੰਗਰ ਭੁਖੇ ਮਰਨ ਲਗੇ । ਗਊਆ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਦੇ ਸੁਕੇ ਘਾਹ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ । ਸਾਰੇ ਚੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਭਜਾਉਣ ਲਗੇ । ਜਦ ਗਊਆਂ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਝੌਂਪੜੀ ਕੋਲ ਪੁਜੀਆਂ ਤਾਂ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਰਹਿਮ ਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ । ਗਊਆਂ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਖਾ ਗਈਆਂ । ਸਨਿਆਸੀਆਂ ਨੇ ਵਰਧਮਾਨ ਲਈ ਦੂਸਰੀ ਝੌਂਪੜੀ ਉਸਾਰ ਦਿਤੀ । ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਹੋ ਹੋਇਆ । ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖੀਏ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ । ਮੁੱਖ ਸਨਿਆਸੀ ਨੇ ਵਰਧਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ " ਰਾਜਕੁਮਾਰ ! ਹੋਰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਝੌਂਪੜੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਖੁਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਹੋ, ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋ । ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘੋਂਸਲੇ ਦੀ ਰਖਿਆ ਖੁਦ ਕਰਦੇ ਹਨ । " ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਸਨਿਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ " ਮੇਰਾ ਇਥੇ ਰਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ । ਜਿਸ ਮੋਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਉਹ ਮੋਹ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਖਣਾ ਬੇਵਕੂਫੀ ਹੈ । ਮੋਹ ਜੰਗਲ ਦੇ ਝੌਂਪੜੇ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ, ਮੋਹ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ । " ਉਸੇ ਦਿਨ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ 5 ਪ੍ਰਤਿਗਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ।

(1) ਮੈਂ ਅਯੋਗ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗਾ । (2) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਹਾਂਗਾ (3) ਖਾਸ ਜਰੂਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੌਨ (ਚੁੱਪ) ਰਹਾਂਗਾ । (4) ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਕਰਾਂਗਾ (5) ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੀ ਮਿੰਨਤ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ।

ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕਰਕੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਅਸਥੀ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਖੇ ਸੂਲਪਾਣੀ ਯਕਸ਼ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਪੁਜੇ । ਰਾਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਪੁਜਾਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਉਥੇ ਰਾਤ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ।

ਪੁਜਾਰੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ “ ਇਸ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ” ਇਹ ਯਕਸ਼ ਬਹੁਤ ਦੁਸ਼ਟ ਤੇ ਜਾਲਮ ਹੈ । ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਇਸ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰ ਸਕਦਾ । ਰਾਤ ਨੂੰ ਠਹਿਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਯਕਸ਼ ਜਾਨ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ” ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ “ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ । ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਆਖਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਤੀ ।

ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਸੂਲਪਾਣੀ ਯਕਸ਼ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਇਕ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਲਾ ਕੇ ਖੜ ਗਏ । ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਇਸ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਯਕਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਤਕ ਸਮਝਿਆ । ਉਸ ਯਕਸ਼ ਨੇ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਮਜਾ ਚਖਾਉਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ । ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਭਿਅੰਕਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਸਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਜੰਗਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ ।

ਫੇਰ ਉਸ ਯਕਸ਼ ਨੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ । ਉਸਨੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ । ਉਨ੍ਹਾਂ (ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ) ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ । ਉਸ ਨੇ ਭੂਤ ਤੇ ਪਿਸ਼ਾਚ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਉਸਨੇ ਨਾਗ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ । ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਡੰਗ ਮਾਰੇ । ਸਭ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਟਲ ਰਹੇ । ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਯਕਸ਼ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨੋਚਦਾ ਰਿਹਾ । ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸਮਤਾ ਨਾਲ ਸਹਿਨ ਕੀਤਾ । ਆਖਰ ਯਕਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ । ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ । ਉਸਨੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਪਿੰਡ ਵੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ । ਉਸ ਰਾਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰ ਵਿੱਚ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੂਰਤ (48 ਮਿੰਟ) ਨੀਂਦ ਆਈ ਉਸੇ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ 10 ਸੁਪਨੇ ਵੇਖੇ । ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ (1) ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪਿਸ਼ਾਚ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ (2) ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਫੇਦ ਪੰਛੀ (3) ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਕੋਇਲ (4) ਸੁਗੰਧਤ ਦੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ (5) ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਬਲਦ (6) ਫੁਲਾਂ ਨਾਲ ਲਦਿਆ ਕਮਲ ਸਰੋਵਰ (7) ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਤਰਦੇ ਹੋਏ

ਪਾਰ ਕਰਨਾ (8) ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਫੈਲਾਅ ਵੇਖਣਾ (9) ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨੁਸ਼ੇਤਰ ਪਰਬਤ ਨੂੰ ਲਪੇਟਨਾ (10) ਮੇਰੂ ਪਰਬਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨੀਂਦ ਲਈ । ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਭਗਵਾਨ ਪਾਰਸ਼ਵ ਨਾਥ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਇਕ ਜੈਨ ਸਾਧੂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਬਣ ਜੋਤਿਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉਤਪਲ ਸੀ । ਜਦ ਉਸਨੇ ਸ਼ੂਲਪਾਣੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਰਾਤ ਗੁਜਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫਿਕਰ ਹੋਈ । ਉਹ ਸ਼ੂਲਪਾਣੀ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਇੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਪੁੱਜਾ । ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਗੇ ।

ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਤਪਲ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਦੇ 10 ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 9 ਦਾ ਫਲ ਦਸਿਆ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ।

(1) ਆਪ ਮੋਹਨੀਆ ਕਰਮ ਦਾ ਜਲਦ ਖਾਤਮਾ ਕਰੋਗੇ (2) ਸ਼ੁਕਲ ਧਿਆਨ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗਾ । (3) ਆਪ 12 ਅੰਗ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੋਗੇ (4) ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਫਲ ਉਤਪਲ ਨਾ ਦਸ ਸਕਿਆ (5) ਆਪ ਸਾਧੂ, ਸਾਧਵੀ, ਸ਼੍ਰਾਵਕ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਾਵਿਕਾ ਰੂਪੀ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੋਗੇ । (6) ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ । (7) ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰੋਗੇ (8) ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ (9) ਤਿੰਨ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡਾ ਯਸ਼ ਫੈਲੇਗਾ (10) ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਣੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪ ਧਰਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋਗੇ ।

ਚੌਥੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਫਲ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਆਪ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਫਰਮਾਇਆ "ਮੈਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਅਤੇ ਸਨਿਆਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ।" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ 15-15 ਵਰਤਾਂ ਦੀਆਂ 8 ਤਪਸਿਆਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ।

ਦੂਸਰਾ ਸਾਲ—

ਅਸਥੀ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਵਰਖਾ ਕਾਲ (ਚੌਮਾਸਾ) ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਵਾਚਾਲਾ ਨਗਰੀ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ । ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੋਰਾਕ ਸ਼ਨੀਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ । ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਪ ਜਪ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋ ਗਈ । ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਟੁੱਟ ਪਈ । ਉਸੇ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਅਛੱਦਕ ਨਾਂ ਦਾ ਜੋਤਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦਾ ਜੋਤਿਸ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਠੱਪ ਪੈ ਗਿਆ । ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭੁੱਖਾ ਮਰਨ ਲੱਗਾ । ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ

ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ । ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਸਿਆ ਸਮਝ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਉਥੋਂ ਚੱਲ ਪਏ ।

ਵਾਚਾਲਾ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਸਨ ਇਕ ਉਤਰ ਵਚਾਲਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਦਖਨੀ ਵਚਾਲਾ । ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵਰਨ ਬਾਲੁਕਾ ਅਤੇ ਰੂਪ ਬਾਲੁਕਾ ਨਦੀਆਂ ਵਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ । ਭਗਵਾਨ ਜਦੋਂ ਦਖਣ ਵਚਾਲਾ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵਚਾਲਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਵਦੁਸ਼ਯ ਕਪੜੇ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿਸਾ ਇਸ ਸਵਰਨ ਬਾਲੁਕਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ । ਜੋ ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵਸਤਰ ਦਾ ਅਧਾ ਹਿਸਾ ਦਾਨ ਦਿਤਾ ਸੀ ।

ਉਤਰ ਵਚਾਲਾ ਲਈ ਦੋ ਰਸਤੇ ਸਨ । ਇਕ ਕਨਕਖਲ ਆਸ਼ਰਮ ਪਦ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਦੂਸਰਾ ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਅੰਦਰਲਾ ਰਾਹ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਉਜਾੜ ਸੀ, ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਾਹ ਲੰਬਾ ਸੀ, ਪਰ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੀ । ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਅੰਦਰਲੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ । ਇੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ “ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਰਾਹ ਵਾਸਲੇ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੈ, ਪਰ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ । ਇੱਥੇ ਇਕ ਜਹਿਰੀਲਾ ਸੱਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਜਹਿਰ ਹੈ । ਉਸ ਦੇ ਜਹਿਰ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਕੀ, ਜੰਗਲ ਦੇ ਦਰਖਤ ਵੀ ਸੜ ਗਏ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ! ਤੁਸੀਂ ਲੰਬੇ ਰਸਤੇ ਜਾਵੋ, ਜੋ ਸੁਰਖਿਤ ਹੈ । ” ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਰ ਪ੍ਰਤਿ ਕੋਈ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਪ ਦੀ ਖੁਛ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ । ਉਹ ਸੱਪ ਦੀ ਖੁਛ ਉਪਰ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਖੜ ਗਏ । ਸੱਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ । ਉਹ ਸੋਚਣ ਲਗਾ “ ਅਜ ਤਕ ਮੇਰੇ ਜਹਿਰ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਕੀ, ਦਰਖਤ ਵੀ ਸੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ, ਕਿ ਮੇਰੀ ਖੁਛ ਤੇ ਖੜ ਕੇ ਧਿਆਨ ਕਰੇ ? ” ਉਹ ਸੱਪ ਨੂੰ ਗੁਸਾ ਆ ਗਿਆ ਉਸਨੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ । ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਹਮਲੇ ਬੇਕਾਰ ਰਹੇ । ਖੂਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਦੁਧ ਦੀ ਧਾਰ ਵਹਿ ਰਹੀ ਸੀ । ਸੱਪ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਨੇ ਉਸ ਸੱਪ ਨੂੰ ਆਖਿਆ “ ਚੰਡ ਕੋਸ਼ਿਕ ! ਸਮਝ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ” ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸੱਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ । ਉਹ ਸੱਪ ਸੋਚ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ । ਉਹ ਸੋਚਣ ਲਗਾ “ ਮੈਂ ਇਹ ਨਾਉ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਸੁਣਿਆ ਜਰੂਰ ਹੈ । ” ਫੇਰ ਉਸਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਗਾ । ਇਸ ਜਨਮ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਜਨਮ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਕ ਸਾਧੂ ਸੀ । ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਤਪਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਭੋਜਨ ਲਈ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ (ਚੰਡ ਕੋਸ਼ਿਕ) ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਸਮੇਂ ਪੈਰ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਡੱਡੂ ਆ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ । ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਨੇ ਚੰਡਕੋਸ਼ਿਕ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ । ਪਰ